

Список використаних джерел

1. Інноваційна діяльність регіонів України. Одеська область / А.П. Заєць, Ю.О. Ільченко, О.Б. Гуленко [та ін.] // Інвестиції та інноваційний розвиток. - 2009. - №2. - С. 50-51.
2. Державний комітет статистики України. Розділ: Статистична інформація. Соціально- економічний розвиток регіонів України (реальний сектор). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Индикаторы инновационной деятельности: 2009. Статистический сборник / [Н.В. Городникова, С. Ю. Гостева, Л. М. Гохберг и др.]. - М.: Государственный университет - Высшая школа экономики, 2009. - 485 с.
4. Головне управління статистики в Одеській області. Розділ: Статинформація. Наука та інновації. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>
5. Власенко С. М. Галузеві інноваційні фонди як інструмент прискореного переходу національної економіки на інноваційну модель розвитку / С. М. Власенко // Інвестиції та інноваційний розвиток. - 2009. - №1. - С. 6-10.

***Annotation.** In the article the estimation of the state and dynamics of basic indexes innovative investment to activity of enterprises of the Odessa area was conducted. Also information was analyzed, which characterize development of industrial production of region; the place of the Odessa area among other regions of Ukraine after innovative activity was examined, the structure of sourcing innovative measures was probed.*

***Key words:** innovative investment development, index of industrial production, innovative activity, sources.*

УДК 631.115.1:338.43.006

О.В. Рарок, асистент,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

РОЛЬ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Висвітлено теоретичні аспекти ролі і функції малого підприємництва, обґрунтовано вплив малого підприємництва на сільські території.

Ключові слова: мале підприємництво, роль малого підприємництва, аграрний сектор.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теорія, методологія і практика становлення і функціонування малих форм господарювання у процесі ринкових перетворень в аграрній економіці знайшли своє відображення в численних наукових працях вітчизняних учених Ю.Д. Білика, З.С.Варналія, В.М. Гейця, А.П. Кисельова, С. Мочерного, І.І. Лукінова, П.М. Макаренка, М.Й. Маліка, Л.Ю. Мельника, О.Ф. Міщенко, В.Я. Мессель-Веселяка, О.М. Онищенко, П.Т. Саблука, В.В. Юрчишина та багатьох інших. Разом з тим окремі аспекти цієї багатогранної проблеми залишаються дискусійними і потребують подальшого дослідження. До них належать вивчення особливостей, місця і ролі малих форм господарювання на селі, визначення основних форм на перспективу, оптимізації їх діяльності, удосконалення фінансово-кредитного та інформаційно-консультаційного забезпечення.

Цілі статті. Визначити, яку роль і функції відіграють малі підприємства у розвитку сільських територій, визначити переваги і недоліки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процес інтеграції України в європейське співтовариство потребує нових підходів до використання економічного, людського та природно-ресурсного потенціалу регіонів, що забезпечить досягнення якісно нового рівня ефективності і конкурентоспроможності економіки та життя населення [2].

Особливе місце в економічній системі відводиться малому підприємству, яке відіграє важливу роль у насиченні ринку споживчими товарами та послугами повсякденного попиту, створенні додаткових робочих місць. Воно, як правило, має високу мобільність, раціональні форми управління, формує новий соціальний прошарок підприємців-власників.

Роль і місце малого підприємства в економіці найкраще проявляється в прибуткових його функціях.

До основних функцій малих підприємств в аграрній сфері належить:

- активізація розвитку сільської місцевості;
- вирішення проблем зайнятості, вирівнювання майнового та соціального стану сільських жителів з формуванням середнього класу;
- забезпечення збалансованого розвитку виробництва, стабільності споживчих ринків, обмеження монополії великих виробників та вивільнення їх від невластивих або нерентабельних видів діяльності;

- активізація інноваційних процесів;
- раціональне природокористування;
- формування підприємницької поведінки й виховання господарської та національної культури самосвідомості [8].

Малими (незалежно від форми власності) визнаються підприємства, в яких середньооблікова чисельність працюючих за звітний (фінансовий) рік не перевищує п'ятдесяти осіб, а обсяг валового доходу від реалізації продукції (робіт, послуг) за цей період не перевищує суми, еквівалентної п'ятистам тисячам євро за середньорічним курсом Національного банку України щодо гривні[1].

Мале підприємництво ще недостатньо розвинуте у сільській місцевості, особливо в районах, найбільш віддалених від центру, хоча хто як не селяни потребують його більше всього. Дуже важливо розширити поле діяльності сільського підприємця, адже нові виробництва - це нові робочі місця, пристойна заробітна платня та нова культура побуту.

В сучасних умовах, у сільській місцевості України, сформувались такі групи малого підприємництва:

- класичні фермерські господарства, згідно із Законом України «Про фермерське господарство», громадяни мають право на отримання земельної ділянки для здійснення господарювання, розмір якої не перевищує 50 га ріллі і 100 га всіх земель, діяльність в яких здійснюється на основі власних та орендованих майнових та земельних паїв, з використанням власної і найманої (до одного середньорічного працівника) праці; [3]
- малі підприємства у несільськогосподарських сферах діяльності, зокрема сільського зеленого туризму в Україні, відродження народних промислів та ремесел через створення фінансово-кредитних механізмів та ефективної системи моніторингу.

Проте, діяльність малих підприємств у сільській місцевості зосереджена на двох напрямках: сільськогосподарське та несільськогосподарське. Домінуючою тенденцією в розвитку економічної підсистеми села є збереження й поглиблення його моно функціональності на сільськогосподарській основі, тому на даний час провідним є сільськогосподарське підприємництво, а інші напрямки підприємництва не відіграють значної ролі в економічному житті села.

Структура малих форм господарювання, зайнятих сільськогосподарським виробництвом в Україні (станом на 01 січня 2009 року)

№	Форма господарюючого суб'єкта	Частка у структурі с.-г. угідь, %	Частка у виробництві с.-г., %	Частка зайнятого працездатного населення, %
1	Особисті селянські господарства	16,1	60,1	37
2	Фізичні особи-підприємці, зайняті сільськогосподарською діяльністю	-	2,2	0,2
3	Фермерські господарства	9,5	3,3	0,5
4	Малі підприємства, зайняті сільськогосподарською діяльністю	-	4,3	0,4

Розраховано автором за даними Державного комітету статистики України [4].

Отже, з таблиці 1 видно, що мале підприємництво на селі здатне концентрувати до 40% економічно активного населення, насичувати ринок товарами й послугами повсякденного попиту. Його значущість виявляється при формуванні ринкової ціни, яка приводить у дію конкурентний механізм примусу до ефективного господарювання.

Реформування аграрного сектору економіки загострило проблеми українського села, як економічні так і соціальні. Враховуючи специфіку аграрної праці, яка значною мірою ґрунтується на особистій праці селянина, ми переконані, і це доводить практика, що сформувати ринкову сільську економіку без малого підприємництва неможливо. Український селянин завжди відзначався працьовитістю і підприємливістю, бажанням бути власником, господарем. Але існує ряд перешкод, які гальмують розвиток підприємництва на селі.

До основних перешкод розвитку малого підприємництва на сільських територіях можна віднести:

- відсутність єдиної, поетапно реалізованої стратегії та тактики розвитку малого бізнесу на сільських територіях;
- недостатність фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування (районних) для формування належної інституційної інфраструктури підтримки та розвитку підприємництва;
- недостатній досвід, навички та рівень підготовки представників органів державного управління щодо реалізації проектів розвитку малого підприємництва на субрегіональному рівні управління; неефективність та декларативність субрегіональної політики розвитку підприємництва регіональними і місцевими органами влади;

- низький рівень розвитку транспортної, соціальної та ринкової інфраструктури у сільській місцевості, віддаленість від великих населених пунктів і шляхів сполучень;
- недостатність навиків ведення підприємницької діяльності, нестача фінансових ресурсів населення у сільській місцевості щодо започаткування та ведення підприємницької діяльності;
- відсутність знань щодо перспективних ринкових ніш та видів підприємницької діяльності;
- невідповідність сформованого у районах підприємницького середовища, відсутність дієвих програм залучення коштів вітчизняних трудових мігрантів у підприємницьку діяльність;
- низький рівень розвитку інституційної інфраструктури підприємницької діяльності у районах;
- чинник трансформаційної кризи (занепад багатьох містоформуєчих великих підприємств, репресивність «старопромислових» районів, демографічна криза тощо);
- недовикористання коштів програм міжнародної технічної допомоги внаслідок недостатньої участі в залученні цих коштів місцевих органів державного управління [7].

Не слід розуміти розвиток сільських територій, лише як розширення матеріально-технічної бази, житлового господарства, соціальної інфраструктури на селі. Важливим в цьому напрямі є підвищення життєвих стандартів та покращення якості життя на селі, пов'язаних з духовними та суспільними потребами людини, збереження специфічного сільського укладу життя та його суспільних вартостей, пристосування сільського стилю до сучасних вимог[6].

Важливим заходом щодо вирішення проблеми розвитку сільських територій є схвалення Концепції «Державної цільової програми сталого розвитку сільських територій на період до 2020 року», в якій зазначається, що оптимальним варіантом розв'язання цієї проблеми є «створення правових, фінансових та організаційних умов для реалізації багатофункціональності сільського господарства, формування конкурентоспроможного аграрного сектору, диверсифікації (різнобічний розвиток) виробництва і зайнятості сільського населення, сприятливих агроландшафтів, якісного середовища проживання людей у сільській місцевості та розвитку партнерства держави, бізнесу, територіальних громад» [9; 10].

Висновки. Мале підприємництво на селі здійснює певний позитивний вплив (економічний, соціальний, інституціональний, психологічний) на зовнішнє та внутрішнє середовище діяльності жителів. Водночас воно має ряд недоліків (недостатній обсяг власного капіталу для фінансування розвитку, брак досвіду роботи і знань, тіньова діяльність, надмірна тривалість робочого дня, низький техніко-технологічний рівень, нестача інформації, незначна інвестиційна активність, велика інтенсивність праці підприємця тощо), які перешкоджають його поступовому стабільному розвитку.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс У країни: за станом на 7 квітня 2008 р. - Г лава 7. - с. 33.
2. Єрмаков О.Ю. Методологія економічного дослідження організаційних форм виробницт- ва//Економіка АПК. - 2003. - №1. - с. 31-37.
3. Закон України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 р. № 973-IV[Електронний ресурс].-Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=973-15>.
4. Ковалюк Б. І. Організаційно-економічне забезпечення розвитку малого підприємництва. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. - Київ, 2010. - с.8.
5. Лісовий А.В. Державне регулювання розвитку сільських територій: теорія, методологія, практика. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. - Київ, 2009. - с.12.
6. Малік М.Й., Пулім В.А. Концептуальні засади розвитку сільських територій. Електронний ресурс.<http://baitas.lzuv.lt/~mazyliis/julram/8/156.pdf>
7. Мокій А.І., Васильців Т.Г. Міжнародна конференція «Стратегія європейської інтеграції України: інструменти та можливості» розробка стратегій розвитку малого бізнесу в малих містах з урахуванням світового досвіду, визначення першочергових завдань в цій сфері. Електронний ресурс, <http://niss.lviv.ua/analytics/63.htm>.
8. Плачковський С.І. Формування і розвиток аграрного підприємництва в регіоні. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. - Дніпропетровськ, 2005. -5 с.
9. Проект Концепції «Загальнодержавної програми сталого розвитку сільських територій до 2020 року» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/page/78031>.

10. Уряд схвалив концепцію Державної програми розвитку сільських територій / Урядовий портал [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=243271256.

Annotation. The theoretical aspects of role and function of small enterprise are reflected, grounded influence of small enterprise on rural territories.

Key words: small enterprise, role of small enterprise, agrarian sector.

УДК 332.146.3

Л.М. Шевчук, аспірант КНЕУ
імені Вадима Гетьмана, м. Київ

ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНЕ ОНОВЛЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ПРОВЕДЕННЯ

У статті розглянуто необхідність техніко-технологічного оновлення українських підприємств, застосування прогресивних технологій та виділені основні напрями науково-технічного розвитку підприємства.

Ключові слова: технологічний розвиток, техніко-технологічне оновлення, технологічний уклад, інноваційне вдосконалення, прогресивні технології.

Україна порівняно з економічно розвинутими країнами значно відстає за рівнем технологічного розвитку, тому економіка нашої держави потребує реформування, основним завданням якого на сучасному етапі розвитку є забезпечення стійкого виробництва і відновлення економічного зростання. Ефективним способом конкурентної боротьби підприємств є постійне впровадження інноваційних процесів: удосконалення та розробка нових виробів, прогресивні технології, система управління та реалізації, що виводить їх на новий рівень розвитку [4, с.97]. Досить актуальною є проблема техніко-технологічного оновлення виробництва, впровадження новітніх технологій і методів організації виробництва, яка ускладнюється економічною кризою, складним фінансовим станом підприємств.

Багато видатних економістів, таких як А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, Дж. Міль [8, с.11] приділяли увагу досягненням у сфері нової техніки і технології. Серед сучасних науковців, які займалися питаннями організації та проведення техніко-технологічного оновлення виробництва і активізації інноваційної діяльності підприємств, можна виділити: Александрову А.П., Бажала Ю.М. [1], Василенко В.О. [2], Геєця В.М.,